

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ



دانشگاه ارومیه

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه علوم تربیتی

پایان نامه برای اخذ درجه کارشناسی ارشد در رشته روانشناسی تربیتی

عنوان:

بررسی پیش بینی کننده های شناختی - اجتماعی سازگاری با دانشگاه

در دانشجویان سال اول دانشگاه ارومیه سال تحصیلی ۹۳-۹۲

اساتید راهنما:

دکتر علی عیسی زادگان

دکتر فرزانه میکائیلی منیع

اساتید داور:

دکتر بهناز مهاجران

دکتر محمد حسنی

تنظیم و نگارش:

مریم عمیدظاهر

شهریور ۱۳۹۳

تقدیم به پدر و مادر مهربانم

آنانکه چون شمع سوختند

تاراه زندگی را پیش رویم روشن نگاه دارند

## تقدیر و تشکر

سپاس خدای را که سخوران، در ستودن او بماند و شمارندگان، شمردن نعمت های او  
ندانند و کوشندگان، حق او را کزاردن نتوانند.

شکر شایان نثار ایزدمنان که توفیق را رفیق راهم ساخت تا این پایان نامه را به پایان  
برسانم. از اساتید فاضل و اندیشمند سرکار خانم دکتر فرزانه میکائیلی منبع و جناب آقای  
دکتر علی عیسی زادگان به عنوان اساتید راهنما که همواره نگارنده را مورد لطف و محبت خود  
قرار داده اند، کمال تشکر را دارم.

نیز قدردان حضور و نظرات پربار اعضای کمیته داوران، هستم.

در پایان از مساعدت و همکاری های صمیمانه آقایان محترم معنی مننا و حمید شهبازی نهایت تقدیر و

تشکر را دارم.

## چکیده

هدف مطالعه حاضر بررسی روایی مدل شناختی اجتماعی سازگاری با دانشگاه دانشجویان سال اول مقطع کارشناسی رشته های مختلف دانشگاه ارومیه بود. این پژوهش از نظر نوع، توصیفی و از لحاظ روش، همبستگی از نوع الگویابی علی می باشد. نمونه با استفاده از روش نمونه گیری خوشه ای انتخاب شد و برای تعیین حجم نمونه از جدول کرجسی و مورگان استفاده شد. تعداد ۱۸۷ نفر دختر و ۱۴۳ نفر پسر ( $n=330$ ) به نسبت جامعه ( $N=2198$ ) در این پژوهش شرکت نمودند. از پرسشنامه های حمایت های محیطی، انتظارات خودکارآمدی، انتظارات پی آمد، پیشرفت هدف و سازگاری با دانشگاه برای جمع آوری داده ها استفاده شد و داده ها با روش الگویابی معادلات ساختاری تحلیل گردید. نتایج حاصل نشان دادند داده های به دست آمده برازش مناسبی با مدل تئوریک شناختی اجتماعی دارد و مدل مورد نظر در نمونه اخیر مدلی روا و معتبر است. شاخص مربوط به نسبت مجذور خی به درجه آزادی  $1/24$  است که مقدار مناسبی بوده و نشان داد ساختار کواریانس یافته ها با مدل پیشنهادی تئوریک مطابقت دارد. شاخص RMSEA نیز برابر  $0/028$  بود که مقداری مناسب به شمار می آید. سایر شاخص های برازش هم نشان دادند داده های حاصل از مطالعه تجربی، برازش مناسبی با مدل تئوریک سازگاری با دانشگاه دارند. بررسی ضرایب مسیر نشان می دهد که متغیر حمایت های محیطی بالاترین اثر را بر سازگاری با دانشگاه دارا می باشد. بر این اساس می توان نتیجه گرفت که تعیین کننده های شناختی اجتماعی تبیین کننده مناسبی برای سازگاری دانشجویان با دانشگاه است و می توان از آن برای ارتقاء سطح سلامت روان و بهزیستی دانشجویان بهره گرفت.

کلمات کلیدی: سازگاری با دانشگاه، مدل شناختی اجتماعی، دانشجویان.

## فهرست مطالب

صفحه

عنوان

### فصل اول: کلیات پژوهش

۱-۱	مقدمه	۱
۲-۱	بیان مساله	۲
۳-۱	اهمیت و ضرورت پژوهش	۹
۴-۱	اهداف پژوهش	۱۱
۴-۱-۱	هدف کلی	۱۱
۴-۱-۲	اهداف ویژه	۱۱
۵-۱	فرضیه	۱۱
۶-۱	سوال پژوهش	۱۲
۷-۱	تعاریف مفهومی متغیرها	۱۲
۷-۱-۱	سازگاری با دانشگاه	۱۲
۷-۱-۲	انتظارات خودکارآمدی	۱۲
۷-۱-۳	پیشرفت هدف	۱۲
۷-۱-۴	انتظارات پی آمد	۱۲
۷-۱-۵	منابع و حمایت های محیطی	۱۳
۸-۱	تعاریف عملیاتی متغیرها	۱۳
۸-۱-۱	سازگاری با دانشگاه	۱۳
۸-۱-۲	انتظارات خودکارآمدی	۱۳
۸-۱-۳	پیشرفت هدف	۱۳
۸-۱-۴	انتظارات پی آمد تحصیلی	۱۴
۸-۱-۵	منابع و حمایت های محیطی	۱۴

### فصل دوم: کلیات پژوهش

۱-۲	مقدمه	۱۶
۲-۲	سازگاری	۱۶

- ۲۰ ..... ۳-۲- سازگاری با دانشگاه.....
- ۲۳ ..... ۴-۲- انواع سازگاری.....
- ۲۳ ..... ۱-۴-۲ سازگاری اجتماعی.....
- ۲۵ ..... ۲-۴-۲ سازگاری شخصی - عاطفی.....
- ۲۷ ..... ۳-۴-۲ دل‌بستگی به دانشگاه.....
- ۲۸ ..... ۴-۴-۲ سازگاری تحصیلی.....
- ۲۹ ..... ۵-۲ عوامل مؤثر بر سطح سازگاری تحصیلی.....
- ۳۱ ..... ۶-۲ نظریه شناختی اجتماعی.....
- ۳۲ ..... ۱-۶-۲ چارچوب نظری.....
- ۳۳ ..... ۱-۱-۶-۲ تعاملات متقابل.....
- ۳۴ ..... ۲-۱-۶-۲ رابطه یادگیری و انگیزش.....
- ۳۴ ..... ۳-۱-۶-۲ یادگیری عملی و جانشینی.....
- ۳۵ ..... ۷-۲ خودکارآمدی تحصیلی.....
- ۳۹ ..... ۱-۷-۲ ابعاد خودکارآمدی.....
- ۳۹ ..... ۱-۱-۷-۲ سطح.....
- ۳۹ ..... ۲-۱-۷-۲ عمومیت.....
- ۴۰ ..... ۳-۱-۷-۲ نیرومندی.....
- ۴۰ ..... ۲-۷-۲ انواع خودکارآمدی.....
- ۴۱ ..... ۳-۷-۲ منابع خودکارآمدی.....
- ۴۱ ..... ۱-۳-۷-۲ دستیابی به عملکرد.....
- ۴۲ ..... ۲-۳-۷-۲ تجربیات جانشینی.....
- ۴۳ ..... ۳-۳-۷-۲ ترغیبات کلامی.....
- ۴۳ ..... ۴-۳-۷-۲ برانگیختگی هیجانی.....
- ۴۳ ..... ۴-۷-۲ نقش خودکارآمدی و انتظارات پی‌آمدی در تعیین رفتار.....
- ۴۴ ..... ۵-۷-۲ رشد و توسعه خودکارآمدی.....
- ۴۴ ..... ۱-۵-۷-۲ تأثیر خانواده روی خودکارآمدی.....
- ۴۵ ..... ۲-۵-۷-۲ تأثیر همتایان روی خودکارآمدی.....
- ۴۵ ..... ۳-۵-۷-۲ تأثیر مدرسه روی خودکارآمدی.....

۴۵	.....انتظارات پی آمد تحصیلی.....
۴۸	.....۱-۸-۲ نظریه انتظار- ارزش.....
۴۹	.....۱-۱-۸-۲ نظریه میدانی لوین.....
۵۰	.....۲-۱-۸-۲ نظریه انگیزش پیشرفت.....
۵۰	.....۳-۱-۸-۲ نظریه یادگیری اجتماعی.....
۵۱	.....۲-۸-۲ مقایسه ی انتظارات خودکارآمدی و انتظارات پی آمد.....
۵۲	.....۹-۲ پیشرفت هدف.....
۵۵	.....۱۰-۲ حمایت های محیطی هدف ، منابع و موانع.....
۵۷	.....۱۱-۲ جمع بندی و نتیجه گیری.....

### فصل سوم : روش شناسی پژوهش

۶۰	.....۱-۳ مقدمه.....
۶۰	.....۲-۳ روش پژوهش.....
۶۰	.....۳-۳ جامعه آماری.....
۶۱	.....۴-۳ روش نمونه گیری.....
۶۲	.....۵-۳ ابزارهای اندازه گیری.....
۶۲	.....۱-۵-۳ انتظارات خودکارآمدی.....
۶۲	.....۱-۱-۵-۳ خودکارآمدی تحصیلی اساسی.....
۶۲	.....۲-۱-۵-۳ کارآمدی مقابله تحصیلی.....
۶۶	.....۲-۵-۳ منابع و حمایت های محیطی.....
۶۸	.....۳-۵-۳ انتظارات پی آمد تحصیلی.....
۷۱	.....۴-۵-۳ پیشرفت هدف.....
۷۱	.....۱-۴-۵-۳ اهمیت هدف تحصیلی:.....
۷۲	.....۲-۴-۵-۳ پیشرفت در حوزه هدف تحصیل:.....
۷۴	.....۵-۵-۳ سازگاری با دانشگاه.....
۸۰	.....۶-۳ روش تجزیه و تحلیل داده ها.....
۸۰	.....۷-۳ روش اجرا.....



## فصل چهارم : تجزیه و تحلیل داده های پژوهش

۸۲	۱-۴ مقدمه.....
۸۲	۲-۴ فرضیههای پژوهش.....
۸۲	۱-۲-۴ فرضیه اول.....
۸۲	۱-۱-۲-۴ شاخصهای توصیفی.....
۸۴	۲-۱-۲-۴ آزمون همبستگی پیرسون.....
۸۵	۲-۲-۴ فرضیه دوم.....
۸۵	۱-۲-۲-۴ شاخصهای توصیفی.....
۸۶	۲-۲-۲-۴ آزمون همبستگی پیرسون.....
۸۸	۳-۲-۴ فرضیه سوم.....
۸۸	۱-۳-۲-۴ شاخصهای توصیفی.....
۸۸	۲-۳-۲-۴ آزمون همبستگی پیرسون.....
۹۰	۴-۲-۴ فرضیه چهارم.....
۹۰	۱-۴-۲-۴ شاخصهای توصیفی.....
۹۱	۲-۴-۲-۴ آزمون همبستگی پیرسون.....
۹۲	۳-۴ سؤال پژوهش.....
۹۲	۱-۳-۴ شاخصهای توصیفی.....
۹۳	۲-۳-۴ بررسی نرمال بودن.....
۹۳	۳-۳-۴ بررسی رابطه خطی.....
۹۴	۴-۳-۴ آزمون همبستگی پیرسون.....
۹۵	۵-۳-۴ پیش بینی کنندههای سازگاری با دانشگاه.....
۹۷	۶-۳-۴ اثرهای مستقیم.....
۹۸	۷-۳-۴ اثرهای غیر مستقیم.....
۹۹	۸-۳-۴ اثرهای کل.....
۱۰۱	۹-۳-۴ مقایسه اثرهای مستقیم، غیر مستقیم، کل و میزان واریانس تبیین شدهی متغیرها.....
۱۰۳	۱۰-۳-۴ آزمون برازندگی مدل شناختی اجتماعی سازگاری با دانشگاه.....
۱۰۶	۴-۴ جمع بندی و نتیجه گیری.....

## فصل پنجم : بحث و نتیجه گیری

- ۱-۵ بررسی فرضیه ها..... ۱۰۹
- ۱-۱-۵ فرضیه اول: بین منابع و حمایت های محیطی و سازگاری با دانشگاه رابطه وجود دارد..... ۱۰۹
- ۲-۱-۵ فرضیه دوم: بین انتظارات خودکارآمدی و سازگاری با دانشگاه رابطه وجود دارد..... ۱۱۰
- ۳-۱-۵ فرضیه سوم: بین انتظارات پی آمد و سازگاری با دانشگاه رابطه وجود دارد..... ۱۱۱
- ۴-۱-۵ فرضیه چهارم: بین پیشرفت هدف و سازگاری با دانشگاه رابطه وجود دارد..... ۱۱۳
- ۲-۵ سوال های پژوهش..... ۱۱۴
- ۳-۵ جمع بندی و نتیجه گیری..... ۱۱۹
- ۴-۵ پیشنهادها..... ۱۲۰
- ۱-۴-۵ پیشنهادهای کاربردی..... ۱۲۱
- ۲-۴-۵ پیشنهادهای پژوهشی..... ۱۲۱
- ۵-۵ محدودیت ها..... ۱۲۲
- منابع فارسی..... ۱۱۶
- منابع انگلیسی..... ۱۱۹

## فهرست جداول

صفحه

عنوان

جدول ۱-۲: واکنش های رفتاری و عاطفی به عنوان عملکردی از سطوح مختلف خودکارآمدی و انتظارات پی آمدی .....	۴۴
جدول ۱-۳: فراوانی و درصد دانشجویان بر حسب جنسیت .....	۶۱
جدول ۲-۳: فراوانی و درصد دانشجویان بر حسب دانشکده .....	۶۱
جدول ۳-۳: مشخصه های نکویی برآزش مقیاس خودکارآمدی .....	۶۳
جدول ۴-۳: بارهای عاملی و واریانس تبیین شده مقیاس خودکارآمدی .....	۶۴
جدول ۵-۳: مشخصه های نکویی برآزش مقیاس منابع و حمایت های محیطی .....	۶۶
جدول ۶-۳: بارهای عاملی و واریانس تبیین شده مقیاس منابع و حمایت های محیطی .....	۶۷
جدول ۷-۳: مشخصه های نکویی برآزش مقیاس انتظارات پیامد تحصیلی .....	۶۹
جدول ۸-۳: بارهای عاملی و واریانس تبیین شده مقیاس انتظارات پیامد تحصیلی .....	۷۰
جدول ۹-۳: مشخصه های نکویی برآزش مقیاس پیشرفت هدف .....	۷۲
جدول ۱۰-۳: بارهای عاملی و واریانس تبیین شده مقیاس پیشرفت هدف .....	۷۳
جدول ۱۱-۳: مشخصه های نکویی برآزش مقیاس سازگاری با دانشگاه .....	۷۵
جدول ۱۲-۳: بارهای عاملی و واریانس تبیین شده مقیاس سازگاری با دانشگاه بعد سازگاری تحصیلی .....	۷۶
جدول ۱۳-۳: بارهای عاملی و واریانس تبیین شده مقیاس سازگاری با دانشگاه بعد سازگاری اجتماعی .....	۷۷
جدول ۱۴-۳: بارهای عاملی و واریانس تبیین شده مقیاس سازگاری با دانشگاه بعد سازگاری فردی و هیجانی .....	۷۸
جدول ۱۵-۳: بارهای عاملی و واریانس تبیین شده مقیاس سازگاری با دانشگاه بعد وابستگی و دلبستگی .....	۷۹
جدول ۱-۴: شاخص های توصیفی حمایت های محیطی و سازگاری با دانشگاه .....	۸۳
جدول ۲-۴: ماتریس همبستگی حمایت های محیطی و سازگاری با دانشگاه و ابعاد آنها .....	۸۴
جدول ۳-۴: شاخص های توصیفی انتظارات خودکارآمدی و سازگاری با دانشگاه .....	۸۶

- جدول ۴-۴: ماتریس همبستگی انتظارات خودکارآمدی و سازگاری با دانشگاه و ابعاد آنها..... ۸۷
- جدول ۴-۵: شاخصهای توصیفی انتظارات پیامد تحصیلی..... ۸۸
- جدول ۴-۶: ماتریس همبستگی انتظارات پیامد تحصیلی و سازگاری با دانشگاه و هر یک از ابعاد آنها  
..... ۸۹
- جدول ۴-۷: شاخصهای توصیفی پیشرفت هدف..... ۹۰
- جدول ۴-۸: ماتریس همبستگی پیشرفت هدف و سازگاری با دانشگاه و ابعاد آنها..... ۹۱
- جدول ۴-۹: شاخص های توصیفی متغیرهای برونزا و درونزا..... ۹۲
- جدول ۴-۱۰: ماتریس همبستگی متغیرهای برونزا و درونزا..... ۹۴
- جدول ۴-۱۱: برآورد ضرایب اثرهای مستقیم..... ۹۷
- جدول ۴-۱۲: برآورد ضرایب اثرهای غیرمستقیم..... ۹۹
- جدول ۴-۱۳: برآورد اثرهای کل..... ۱۰۰
- جدول ۴-۱۴: اثر مستقیم، غیر مستقیم، اثر کل و واریانس تبیین شده سازگاری با دانشگاه..... ۱۰۱
- جدول ۴-۱۵: اثر مستقیم، غیر مستقیم، اثر کل و واریانس تبیین شده پیشرفت هدف..... ۱۰۲
- جدول ۴-۱۶: اثر مستقیم، غیر مستقیم، اثر کل و واریانس تبیین شده انتظارات پیامد تحصیلی..... ۱۰۲
- جدول ۴-۱۷: اثر مستقیم، غیر مستقیم، اثر کل و واریانس تبیین شده انتظارات خودکارآمدی..... ۱۰۳
- جدول ۴-۱۸: شاخصهای برازش مدل..... ۱۰۴
- جدول ۴-۱۹: ضرایب رگرسیون، خطای معیار و مقدار (t) محاسبه شده مدل سازگاری با دانشگاه..... ۱۰۵

## فهرست اشکال

صفحه

عنوان

- 
- شکل ۱-۱: مدل مفهومی سازگاری با دانشگاه..... ۹
- شکل ۱-۲: تعیین گری متقابل. تأثیر متقابل عوامل شخصی، محیطی، و رفتار بر یکدیگر..... ۳۳
- شکل ۲-۲: تفاوت بین انتظارات خودکارآمدی و انتظارات پی آمد..... ۵۲
- شکل ۱-۳: مدل برونداد مبتنی بر ساختار عاملی نظری خودکارآمدی..... ۶۵
- شکل ۲-۳: مدل برونداد مبتنی بر ساختار عاملی نظری منابع و حمایت‌های محیطی..... ۶۸
- شکل ۳-۳: مدل برونداد مبتنی بر ساختار عاملی نظری انتظارات پی آمد تحصیلی..... ۷۱
- شکل ۴-۳: مدل برونداد مبتنی بر ساختار عاملی نظری پیشرفت هدف..... ۷۴
- شکل ۱-۴: مدل شناختی اجتماعی سازگاری با دانشگاه خروجی لیزرل..... ۹۶
- شکل ۲-۴: مدل شناختی اجتماعی سازگاری با دانشگاه..... ۹۶

## فهرست نمودارها

صفحه

عنوان

---

نمودار ۴-۱: ماتریس پراکنش رابطه خطی بین متغیرها..... ۹۴

فصل اول

کلیات پژوهش

## ۱-۱ مقدمه

در دنیای امروز که بیش از هر زمان دیگری نیازمند انعطاف پذیری و یا به عبارتی سازگاری است بدون شک داشتن سازگاری و انعطاف پذیری می تواند نقش بسزایی در زندگی افراد داشته باشد. انجمن روانپزشکی آمریکا در سال ۱۹۹۴ سازگاری را عبارت می داند از هماهنگ ساختن رفتار به منظور برآورده ساختن نیاز های محیطی که غالباً مستلزم کنترل تکانه ها، هیجانات یا نگرش ها می باشد. حال اگر به هر علتی فرد از برقراری ارتباط با دیگران و محیط اجتماعی خود ناتوان باشد یا به عبارتی جریان سازگاری مختل شود، رفتارهای ناسازگارانه یا اختلالات رفتاری به وجود می آید (ثابتی، ۱۳۳۷، ص. ۳۸). سازگاری به اساس کنار آمدن فرد با خود و شرایط جدید اطلاق می گردد به عبارت دیگر سازگاری به توانایی تغییر رفتار در پاسخ به تغییرات محیطی اشاره دارد به طوری که فرد بین آنچه که می خواهد و آنچه شرایط جدید در اجتماع برایش ایجاد کرده توازن برقرار می کند. این سازگاری و کنار آمدن لزوماً به معنی رضایت از شرایط جدید نیست، بلکه هدف ایجاد تعادل و توازن حداقلی تا رسیدن به مطلوب ها و نیازها می باشد، و اگر این سازگاری از حد مورد انتظار فراتر رود می تواند به خمودگی رفتاری، عدم رضایت و ناخشنودی و به تبع آن پرخاشگری در محیط زندگی منجر شود. در واقع می توان گفت سازگاری جریانی است که در آن فرد برای وفق دادن خود با فشارهای درونی و باید های بیرونی تلاش می کند (رد ویکتور<sup>۱</sup>، ۲۰۰۳، ص. ۶۲). بنابراین سازگاری و هماهنگ شدن با خود و محیط پیرامون خود برای هر موجود زنده یک ضرورت حیاتی است. تلاش روزمره همه آدمیان حول محور همین سازگاری دور می زند و هر انسان هوشیارانه یا ناهوشیارانه می کوشد نیازهای متنوع و گاه متعارض خود را در محیطی که در آن زندگی می کند برآورده سازد (آدین و موسوی، ۱۳۸۸، ص. ۲۰). به نظر می رسد

---

<sup>۱</sup>. Red victor



سازگاری و ابعاد مختلف آن از مباحث بنیادی و بسیار گسترده در روانشناسی محسوب می شود. هر ساله تعداد قابل توجهی از جوانان ایرانی برای ورود به دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی در آزمون ورودی ثبت نام کرده و مشتاقانه در آرزوی قبولی در آن و ادامه تحصیل هستند. این موضوع باعث شده فرایند انتقال از آموزش متوسطه به آموزش عالی تبدیل به تجربه ای مشترک برای بسیاری از جوانان شود. انتقال از آموزش متوسطه به دانشگاه وهله ای انتقالی در رشد بسیاری از جوانانی است که در آغاز ورود به دنیای بزرگسالی هستند. دوره جدید با آزادی های بیشتر، چالش های تحصیلی، مسئولیت ها و انتظارات متفاوت از دوره های پیشین متمایز می شود. از این رو، سال اول دانشگاه می تواند برهه ای حساس در طول تحصیل دانشگاهی به حساب آید(اسمیت و رنک<sup>۱</sup>، ۲۰۰۷، ص ۴۱۵؛ چونگ عبدا...، الیاس، محی الدین و یولی<sup>۲</sup>، ۲۰۰۹، ص ۴۹۹). در این فرایند گروهی از دانشجویان می توانند به شکلی مناسب با الزامات محیط جدید تطبیق یابند و سازگار شوند، اما گروهی دیگر دشواری های مختلفی را تجربه می کنند که ممکن است در نهایت به ترک تحصیل آن ها منجر گردد (وینتره و باورز<sup>۳</sup>، ۲۰۰۷، ص. ۲۲۴).

به همین جهت شناسایی عوامل مرتبط با سازگاری با محیط دانشگاه ضمن افزایش حیثه ی دانش می تواند کاربردهای زیادی در کاهش مشکلات فردی و بین فردی داشته باشد.

## ۲-۱ بیان مساله

دوران تحصیل در دانشگاه دوران حساسی است، زیرا دانشجویان با تغییرات اساسی در آموزش، ارتباطات اجتماعی و خانوادگی و امور فردی رو به رو می شود. آموزش در دانشگاه فرایند پیچیده ای است که دانشجویان تجارب متفاوتی از آن به دست می آورند. دانشجویان سال اول با موارد خاصی رو به رو می شوند که نیاز به صرف انرژی بیشتری برای سازگاری با محیط دانشگاه دارند(پترسون و موران<sup>۴</sup>، ۱۹۹۹، ص ۴۹۸). از نظر روانشناسی، سازگاری به معنای ایجاد هماهنگی و تعادل بین نیازهای شخصی و الزامات محیطی است به عبارتی زمانی که فرد تلاش می کند به نوعی هارمونی در زندگی خود دست یابد در تلاش برای رسیدن به سازگاری می باشد(رابین و بابی<sup>۵</sup>، ۲۰۰۹، ص ۱۰۰). سازگاری دارای عرصه های مختلفی

<sup>۱</sup> . Smith & Renk

<sup>۲</sup> .Chong Abdullah, Elias, Mahyuddin & Uli

<sup>۳</sup> . Wintre & Bowers

<sup>۴</sup> . Peterson & Moran

<sup>۵</sup> . Rubin & Babbie

است؛ سازگاری در انتقال به محیط یا موقعیت جدید، سازگاری در روابط بین فردی و سازگاری در موقعیت های آموزشی که از آن تحت عنوان سازگاری تحصیلی یاد می شود (هیبارد و داویس<sup>۱</sup>، ۲۰۱۱، ص ۱۹۲). یکی از محیط ها و شرایطی که در عصر حاضر اکثر جوانان تجربه می کنند محیط دانشگاه است. ورود به دانشگاه اتفاق مهمی در زندگی هر بزرگسال جوان محسوب می شود که در بسیاری از موارد لازم است فرد با تغییرات حاصل از آن و الزامات مربوطه سازگار گردد. طی انتقال از دبیرستان به دانشگاه از یک سو دانشجوی در تلاش برای رسیدن به استقلال و خودمختاری بیشتر و تکمیل هویت است که بخش مهمی از تکلیف رشدی اوست و از سوی دیگر باید با دوستان، تکالیف، وظایف و نقشهای جدید نیز سازگار شود (ویکنس و گریف<sup>۲</sup>، ۲۰۰۵، ص ۴۲۹).

سازگاری با دانشگاه نتیجه روابط متقابل بین ویژگی های محیط دانشگاهی و مشخصات ورودی های دانشگاه (ظرفیت های هوشمندانه، نگرش افراد به نظام آموزش عالی، احساس افراد به رشد مهارت ها و میزان یادگیری از طریق تجربه دانشگاهی) می باشد (کوته و لوین<sup>۳</sup>، ۲۰۰۰، ص ۵۹). سازگاری با دانشگاه را می توان به عنوان توانایی فرد برای احساس درگیر شدن تحصیلی و اجتماعی در محیط دانشگاه، رشد حس بهزیستی هیجانی و شخصی بر پایه این احساسات و درگیری ها و در پی آن احساس تعهد نسبت به موسسه و دریافت مدرک تحصیلی تلقی کرد (بیکر و سیریاک<sup>۴</sup>، ۱۹۹۹، ص ۳۴). از این رو، سازگاری با دانشگاه نقطه اوج تجربیات، ادراکات و احساسات دانشجوی، درباره آن است که در عمل از لحظه انتخاب دانشگاه آغاز، با انتقال از دبیرستان به دانشگاه ادامه یافته و در طول دوره تحصیل استمرار دارد (وایدمن<sup>۵</sup>، ۱۹۸۸، ص ۲۹۷).

سازگاری موفقیت آمیز با دانشگاه با توجه به ملاک هایی مانند ماندن در آن، لذت بردن از تحصیل، داشتن بهزیستی روانشناختی<sup>۶</sup> ارتباط های اجتماعی و صمیمانه دوسویه و عملکرد تحصیلی مناسب مشخص می شود. دانشجویانی با دانشگاه سازگارند که تحصیلات دانشگاهی خود را به پایان ببرند، تجربه حضور و تحصیل در دانشگاه را تجربه ای رشد دهنده تلقی نمایند، بتوانند از توانایی های خود به نحو مطلوب بهره جویند و نهایتاً از نظر تحصیلی کارآمد

<sup>۱</sup> Hibbard & Davies

<sup>۲</sup> Wickens & Greeff

<sup>۳</sup> Cote & Levine

<sup>۴</sup> Baker & Siryk

<sup>۵</sup> Weidman

<sup>۶</sup> Psychological well-being

باشند(گردز و مالینکروت<sup>۱</sup>، ۱۹۹۴، ص ۲۸۳). در این فرایند گروهی از دانشجویان می توانند به شکلی مناسب با الزامات محیط جدید تطبیق یابند، اما گروهی دیگر دشواری های مختلفی را تجربه می کنند که ممکن است در نهایت به ترک تحصیل آن ها منجر گردد (وینتره و باورز<sup>۲</sup>، ۲۰۰۷، ص ۲۲۷) یا موجب گرایش آن ها به استفاده از راهبردهای مقابله ای(مانند استفاده از مواد) شود که عواقب ناخوشایندی برای فرد و اجتماع بدنبال داشته باشد(لابری، اهرت، هامر و پرونوست<sup>۳</sup>، ۲۰۱۲، ص ۳۸۲). همچنین سازگاری با دانشگاه در سایر فعالیت ها و ابعاد زندگی دانشجویان اثر می گذارد( برای نمونه بهداشت جسمی و روانی آنها و یا عملکرد و چگونگی انگیزش فعالیت های آکادمیک) (بیکر<sup>۴</sup>، ۲۰۰۳، ص ۵۷۰)، موجب ارتقاء عملکرد عمومی، احساس خوشبختی معنوی، خودکارآمدی، انگیزش پیشرفت، موفقیت تحصیلی و در نهایت باعث افزایش سازگاری اجتماعی افراد در حوزه های خارج از دانشگاه خواهد شد (تسانگ<sup>۵</sup>، ۲۰۰۱، ص ۳۵۰؛ بیرز و گوسنس، ۲۰۰۳، ص ۵۳۰؛ عبدالله و همکاران، ۲۰۰۹، ص ۵۰۰؛ اشمیت، ۲۰۱۰، ص ۱۶؛ الیاس و همکاران، ۲۰۱۰، ص ۳۳۷؛ وینتر و همکاران، ۲۰۱۱، ص ۲۵).

هر چند شروع کار علمی در مورد سازگاری از سال ۱۹۸۴ آغاز شد اما در سالهای اخیر بیشتر مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است. به طور کل بخش عمده مطالعات انجام یافته نیز به نتایج و اثرات آن بر ابعاد مختلف زندگی دانشجویان پرداخته اند. به عنوان مثال در تحقیقی چونگ عبدالله(۲۰۰۹) به این نتیجه دست یافت که سازگاری تحصیلی بر میزان عملکرد تحصیلی دانشجویان اثر می گذارد(ص ۵۰۴). در همین راستا پیترسون (۲۰۰۹) دریافت که سازگاری تحصیلی بر عملکرد تحصیلی، انگیزه تحصیلی، ادراک فرد از تنیدگی و استنباط فرد از حجم امورات تحصیلی دانشجویان تأثیر دارد(ص ۱۱۴). نتایج تحقیق مظاهری و همکاران(۱۳۸۵) نشان داد که آموزش گروهی عزت نفس به شیوه رفتاری، سازگاری اجتماعی دانشجویان را افزایش می دهد. نتیجه پژوهش میکائیلی منیع حاکی از این بود که هوش هیجانی اجتماعی پیش بینی کننده مناسبی برای سازگاری با دانشگاه به شمار می رود. و همچنین پژوهش زکی (۱۳۸۹) رابطه معناداری بین سازگاری با دانشگاه و حمایت اجتماعی را نشان داد.

<sup>1</sup>. Gerdes & Mallinckrodt

<sup>2</sup>. Wintre & Bowers

<sup>3</sup>. Labrie, Ehret, Hummer & Prenorost

<sup>4</sup>. Baker

<sup>5</sup>. Tsang, Beyers & Goossens ,

شواهد تحقیقاتی نشان می‌دهند که سازگاری تحصیلی، عاملی مؤثر در پیشرفت و موفقیت تحصیلی (کونارد<sup>۱</sup>، ۲۰۰۶؛ ص ۳۴۲؛ وائز و همکاران، ۲۰۰۴، ص ۲۲۳)، افزایش رضایت‌مندی و کیفیت زندگی تحصیلی است (وائز و همکاران، ۲۰۰۳؛ ص ۱۵۷؛ وان<sup>۲</sup>، ۱۹۸۶؛ ص ۱۹۸). از سوی دیگر عدم سازگاری تحصیلی می‌تواند منجر به ایجاد افسردگی، احساس تنهایی و کاهش کیفیت زندگی تحصیلی شود (وان، ۱۹۸۶، ص ۱۹۸؛ دیسون<sup>۳</sup>، ۲۰۰۶، ص ۱۲۳۳).

در سال‌های اخیر، از رویکرد شناختی اجتماعی<sup>۴</sup> بندورا<sup>۵</sup> (۱۹۸۶) برای پیش‌بینی و تبیین عوامل مرتبط با رضایت تحصیلی بسیار استفاده شده است (بلانکو<sup>۶</sup>، ۲۰۱۱، ص ۴۹). این نظریه به طور مشخص، تقابل میان شخص، محیط و رفتار را نشان می‌دهد که زیر بنای توسعه تحصیل است (لنت<sup>۷</sup> و همکاران، ۲۰۱۰، ص ۲۴۴). در نظریه شناختی اجتماعی بندورا چندین عامل به عنوان متغیرهای کلیدی شناخته می‌شوند.

بر این اساس انتظارات خودکارآمدی<sup>۸</sup>، پیشرفت هدف<sup>۹</sup>، انتظارات پی‌آمد<sup>۱۰</sup>، منابع و حمایت‌های محیطی<sup>۱۱</sup> متغیرهایی هستند که در این پژوهش در ارتباط با سازگاری با دانشگاه مورد بررسی قرار می‌گیرند.

در این مدل انتظارات خودکارآمدی به قضاوت‌های فرد درباره توانایی خود برای اجرا و سازمان‌دهی عمل مورد نیاز برای انجام انواع کارهای معین برمی‌گردد (بندورا، ۱۹۸۶، ص ۳۹۱).

در حقیقت خودکارآمدی احساس قدرت برای تولید اثر بر بنیاد عمل شخصی است (بونیتز، لارسن و آرمسترانگ<sup>۱۲</sup>، ۲۰۱۰، ص ۲۲۶). در مدل شناختی-اجتماعی این متغیر، گروه‌پویایی از باورها را دربر می‌گیرد که طی زمان تغییر می‌کنند. این مجموعه در تعامل با شخص، عملکرد، رفتار و عوامل محیطی بوده و با کسب تجربیات توفیق و شکست تغییر می‌کند.

1. Cunard & Vaes

2. Van

3. Dyson

4. cognitive

5. Bandura

6. Belanco

7. Lent

8. Self-efficacy expectations

9. Goal progress

10. Outcome expectations

11. Environmental supports & resources

12. Bonits, Larson, & Armstrong